

t u«. Výraz případně neznačí nic jiného, než, že je rozdíl mezi ústřednami, že při některé stát ručí, při některé pak nikoli, jak to praví motivy tisk 1672 a 4095 ai 1925, řkouce, že na likvidaci ústředn jest stát intereso-
 van zvláště tam, k d e r u č í z a p ř í p a d n é s c h o d k y. Otázka, k d e ručí, při které ústředně, podává se však jedině z povahy ústředny a úpravy jejího poměru ke státu, a jest ji tedy posuzovati při každé ústředně zvláště. To je smysl záhadného toho předpisu. Na nějaké zvláštní důvody závazku, vyskytující se v právním obchodě, jako převzetí dluhu, rukojemství, zástavu a pod. zákon tu naprosto nemyslí, tím méně, když právě proto, aby stát sám obchod vésti nemusil, zřídil ústřednu. Finanční prokuratura doznává sice, že žalobkyni přidělen byl líh daně prostý, tím se prý však nemohla a nechtěla líhová komise zaručiti, že se z něho nebude platiti spotřební daň, ježto rozhodnutí o tom náleželo finančním úřadům, nýbrž označením líhu jako daně prostého mělo prý býti pouze vyjádřeno, že jde o líh k vývozním účelům, z kterého se daň neplatí, a že tedy tento líh, bude-li vyvezen, bude počítán za levnější cenu, než při líhu pro tuzemskou potřebu. Ale tímto výkladem, jenž je ostatně tautologickým, ježto lihem daně prostým jest právě jen líh vývozní, nelze právu uniknouti, neboť nelze jej srovnati s §em 914 obč. zák. Líhová komise, když jí hlášeno bylo místo určení v plebiscitním území, neměla uvolňovati líh pro vývoz a tudíž daně prostý, pak-li to vývoz nebyl, pokud se týče měla a mohla počítati s tím, že to finančními úřady za vývoz uznáno nebude. Odkazuje se v té příčině na hořejší vývody a jen se dodává, že to nelze uznati za přípustné, aby stát jedním orgánem svým (lihovou komisí) přikládal líhu jistou právní vlastnost s druhým orgánem svým (finančním úřadem) ji popřel, aniž by měl býti z onoho svého jednání práv. Praví-li odvolací soud, že zaručení lihové komise za dodání líhu daně prostého bylo by dle §u 878 obč. zák. neplatné, protože splnění závazku takového bylo by jí nemožno, ježto o dani rozhodovati příslušelo orgánu jinému, dlužno odvětiti, že právní nemožnosti tu není, protože líhová komise vždy mohla líh daně prostý dodati (stav tomu se rovnající zříditi), když by totiž daň sama zaplatila, neboť jen o to vždy šlo a také ještě v tomto sporu jde. Když někdo slíbí, že prodávané dobytče je určité vady prosto, ale ono jí stíženo jest, nemůže slíbené plnit, ale tím není řečeno, že je zodpovědnosti za slib prost, nýbrž jde o to, že nemá slibovat, sice risiko bere na sebe. b) Jestliže žalobkyně proti eráru zakládá svůj nárok také na tom, že zástupce státu účastnil se jednání lihové komise při ujednání, že spotřební dávka vyměřena nebude, je to vůči důvodu uplatněnému shora pod a) zbytečné a netřeba se zabývati otázkou, zda je to, jak odvolací soud za to má, bezvýznamné. Dle vývodů II a) bude nutno v doplňovacím řízení zabývati se také ještě otázkou, zda nebylo žalobkyni možno, spotřební dávku dostatečně vybrati.

Čís. 5593.

Dovolací soud jest oprávněn přihlédnouti k veřejné listině (prohlášení ministerstva zahraničí), jež došla teprve po rozsudku odvolacího soudu, byvši tímto soudem vyžádána.

Rozdíl mezi územím státu a územím celním.

Bílsko patřilo dne 26. února 1919 k státnímu území Československa.

(Rozh. ze dne 29. prosince 1925, Rv I 1003/25).

Žalobkyně prodala trhovou smlouvou ze dne 18. listopadu 1918 žalované dva domky v Roubovicích (okres Chrudim) a zajistila si nedoplatek kupní ceny 8.000 K na prodaných nemovitostech. Dne 26. listopadu 1918 odstěhovala se žalobkyně z Roubovic do Bílska, kde bydlela až do roku 1922, kdy se přestěhovala do republiky Rakouské. Žalobu, již se domáhala nedoplatku kupní ceny v Kč, procešní soud první stolice pro tentokrát zamítl. Důvod y: Město Bílsko bylo dne 26. února 1919 v plebiscitním území a připojeno bylo později k Polsku. Žalobkyně tudíž nebydlila dne 26. února 1919 na území republiky. Nařízením vlády ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. bylo stanoveno, že účty, jichž majitelé jsou na území bývalého Rakousko-Uherska mimo obvod Československé republiky, dlužno uzavřít k 26. únoru 1919 a výplaty z nich nesmí se státi v kolikovaných bankovkách československých. Není pochyby po rozumu Šu 905 obč. zák., že dluh, o který jde, má se platiti v Roubovicích, kde dlužnice měla své bydliště v době uzavření smlouvy, v korunách československých. Sporným jest jen, zda slovení »účty« rozuměti jest také hypotekární pohledávky. V Šu 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., kterým ono vládní nařízení zůstalo nedotčeno, mluví se o z á v a z c í c h, znějících na koruny rakousko-uherské měny, tedy nikoliv jen o účtech. Ježto účelem zákona a nařízení jest upravití n á r o k y a z á v a z k y zdejších příslušníků vůči cizincům a v y r o v n á n í pohledávek a závazků vzájemných, by příslušníci zdejšího státu nemuseli platiti v korunách československých a přijímati platy ve znehodnocené měně cizí, má soud za to, že vládní nařízení platí i ohledně hypotekárních pohledávek vůči dlužníkům, kteří jsou příslušníky republiky Československé a že tudíž s placením dluhu a vymáháním podobných pohledávek sluší vyčkati až do úpravy měnových poměrů úmluvou mezi republikou Československou a Polskou. Ježto dále žalovaná ochotna jest platiti, jakmile bude jí to dle zákona možno, nebylo řízení přerušeno, nýbrž byla žaloba rozsudkem jako předčasná zamítnuta. O d v o l a c í s o u d uznal podle žaloby. D ů v o d y: Soud první stolice má za to, že žalobkyně nebydlela dne 26. února 1919 na území Čsl. republiky, poněvadž tehdy nebydlela v Bílsku, podotýká však sám, že toto místo bylo tehdy v území plebiscitním a teprve později připojeno bylo k Polsku. Nemožno tedy tvrditi, že žalobkyně v onen den na území Čsl. republiky nebydlela. Žalobkyně také tvrdila a nebylo to vůbec popřeno, že jest dosud příslušnicí československou, nikoliv polskou, a že od roku 1922 bydlí v Haleinu, tedy na území republiky Rakouské, což rovněž popřeno nebylo. První soud dospěl dále ku správnému názoru, který je ve shodě s rozhodnutím nejvyššího soudu č. 3181 sb. n. s., že h y p o t é k á r n í d l u h p ř e v z a t ý n a s r á ž k u k u p n í c e n y z a t u z e m s k o u h y p o t e k u, d l u ž n o p l a t i t i v K č. Vždyť pohledávka tato tvoří ve skutečnosti část kupní ceny, za kterou žalovaná dostala příslušnou hodnotu v nemovitosti, z čehož plyne, že byla žalovaná povinna tuto část kupní ceny zaplatiti tak, by hodnotě nemovitosti odpovídala, a bylo by bezdůvodným obohacením jejím na úkor žalobkyně jako hypotekární věřitelky, kdyby žalovaná, která má dům v plné hodnotě tuzemské měny a běře z něho užítky v téže měně, měla dluh svůj zaplatiti v měně méněcenné, což přičilo by se právnímu citu a dobrým mravům. Rozhodl-li tedy první soud, že platiti

se má v měně československé, jest v tom rozpor, když žalobu zamítl pro tentokrát proto, že nutno dříve vyčkati úpravy měnových poměrů úmluvou mezi republikou Československou a Polskou, když nad to žalobkyně již v Polsku ani se nezdržuje a tamní příslušníci není a nebyla. Na věci ničeho nemění, že ministerstvo financí trvá na tom, že výplata nesmí se státi v měně československé a že úprava takovýchto pohledávek (měna a kurs) bude provedena dle výsledku finanční úmluvy mezi republikou Československou a Polskou. Nehledě k tomu, že sdělení to dáno bylo žalované na základě patrně neúplné informace, vychází z nesprávného předpokladu, že žalobkyně měla bydliště mimo obvod Čsl. republiky a cituje zákon ze dne 30. června 1922, čís. 207 sb. z. a n., který jedná o způsobu vyrovnání pohledávek a závazků vzniklých mezi věřiteli a dlužníky československými a cizími. Zákon ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n. vydán byl k cíli provedení okolkování bankovek a soupisu jmění za účelem uložení majetkové dávky, a také vládní nařízení čís. 167/19 sb. z. a n. mluvící pouze o účtech (viz Jur. Ztg. 1921, čís. 55, rozh. ze dne 14. září 1920, čís. 664 Rv I 424/20 sb. n. s.) zakládá se na tomto zmocňovacím zákoně a má jeho provádění usnadniti. Také stanoví § 6. zákona z 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., že závazky znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny (jako zde) v oblasti Čsl. státu, platí se v korunách československých v p o m ě r u 1 : 1. Zákon ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n. o přerušení sporů prvý soud právem nepoužil, an žalobkyně se do Rakouska přestěhovala teprve po 26. únoru 1919, nehledě ani k tomu, že § 1 cit. zák. předpokládá, že m ě n a, ve které závazky jest splniti, jest s p o r n á, čehož zde není. Pro obdobné použití není pak vůbec důvodu.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání, doplnil však rozsudek odvolacího soudu ustanovením, že žalovaná jest povinna platiti jen proti předložení výkazu, že pohledávka byla řádně k soupisu přihlášena.

D ů v o d y:

Není tu důvodu, proč zažalovaná dospělá pohledávka neměla býti také splatnou a proč by tedy žaloba měla býti, jak s ní činí první soudce, pro tentokrát zamítána. Není tu předně závady dle vládního nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., dle něhož účty, jichž majitelé jsou na území bývalého Rakouska a Uherska mimo obvod Československé republiky, dlužno uzavřít k 26. únoru 1919 a výplaty z nich nesmí se konati v československých bankovkách, neboť i, kdyby se pod pojem »účtu« ve smyslu tohoto nařízení zahrnuly všechny jakékoliv pohledávky, tedy i pohledávka zažalovaná, jak tomu žalovaná chce, chybí podmínka, aby žalobkyně dne 26. února 1919 správně dne 1. dubna 1919 (arg. slova »jichž majitelé jsou« roz. v den účinnosti nařízení, jež dle §u 2 nastala 1. dubna 1919, na poznačeném území) byla bývala na území bývalého Rakouska a Uherska mimo obvod Čsl. republiky, tedy aby Bílsko, kteréž tu jedině v úvahu přichází, bylo leželo mimo poznačený obvod. Žalobkyně tvrdí, že koncem roku 1918 přesídlila do Bílska a že tam bydlela nepřetržitě až do roku 1922, tedy i v rozhodnou dobu dne 1. dubna 1919, a teprv od roku 1922 že bydlí v Halleinu. Žalovaná toto tvrzení nepopřela, nýbrž bránila se jen námitkou, že Bílsko nepatřilo v rozhodnou

dobu k republice Česl., i dlužno tedy dle §u 267 c. ř. s. za to míti, že to mlčky doznává a dlužno to tedy pokládati za bezesporné. Pak jde jen o to, zda Bílsko v rozhodnou dobu patřilo k tuzemsku, tedy k Česl. republice, a tuto otázku dlužno zodpověděti kladně. Odvolací soud opatřil o ní prohlášení ministerstva zahraničních věcí ze dne 8. května 1925, č. j. 54.612 ex 1925 sekce II-5, jehož sám sice užiti nemohl, protože došlo teprve po vydání jeho rozsudku, kteréhož však přes to užiti lze, ježto tvoří veřejnou listinu ve smyslu §u 292 c. ř. s., jenž míru její průvodnosti sám stanoví, nezůstává posouzení její soudu, takže i nejvyšší soud, jenž jinak t. j. v příčině průvodů, jichž důkazní moc není v zákoně stanovena, vázán je zjištěními odvolacího soudu, může na obsahu prohlášení toho stavěti, to tím spíše, že dovolání přímo žádá, aby vyjádření ministerstva zahraničí bylo bývalo před rozhodnutím odvolacího soudu vyčkáno. V něm pak se praví, že příslušný orgán mezinárodní ustanovil plebiscit na území Těšínském teprv dne 27. září 1919, tedy teprv po době, pro souzený spor rozhodné, dále, že území to bylo hned po převratu 1918 obsazeno v části východní Polskem a v části západní Česl. republikou, kteráž okupace byla, i pokud jde o místní její rozsah, upravena v únoru 1919 Nejvyšší radou a stav tento uznán v dobu tu i vládou Česl. republiky, dále, že Bílsko bylo od počátku v části polské a v únoru 1919 že vláda Česl. republiky byla již výslovně uznala, že s konečnou platností rozhodnou o suverenitě nad územím vévodství Těšínského mocnosti spojené a sdružené, z těchto skutečností pak že sice vyplývá, že od prvých dnů převratu Bílsko nebylo v dosahu moci vlády Česl. republiky, a tento stav že se v únoru 1919 zakládal již na aktech mezinárodní platnosti, že však s druhé strany jest konstatovati, že v době od 28. října 1918 a bezprostředně po této době celé území vévodství Těšínského bylo dle názoru tehdejší vlády Česl. republiky součástí státu Česl. republiky. Aby se význam skutečnosti, že Bílsko v rozhodné době »nebylo v dosahu moci vlády Česl. republiky,« správně oceniti mohl, dlužno si uvědomiti, jaký jest rozdíl mezi územím státu a územím celním. Dle §u 1 zákona ze dne 20. února 1919, čís. 97 sb. z. a n. tvoří sice území Česl. státu samostatné území celní, avšak dle čl. II. §u 1 nař. vl. ze dne 26. dubna 1920, čís. 291 sb. z. a n. vydaného k jeho provedení celní území ve smyslu cit. §u 1 zákona tvoří až do konečného stanovení hranic Česl. státu území jsoucí v dosahu moci Česl. vlády, jak to stanovil již § 1 prov. nař. ze dne 12. května 1919, čís. 379 sb. z. a n. čl. I. hořejšího vl. nař. zrušeného. Aby tedy jisté místo bylo v dosahu státní moci, jest jen podmínkou pro pojem území celního, nikoli však pro pojem území státního (tuzemska). A to odpovídá úplně přirozenosti věci: dosah státní moci podmiňuje celní čáru, právo však hranici státní. Poslední světové dějiny to jasně znázorňují: tak na př. francouzské území ve světové válce nepřátelským vojskem obsazené nepřestalo právně náležeti k Francii, avšak celní čára nemohla jíti po státní hranici, protože tato hranice byla mimo dosah státní moci. Tak tomu také bylo ještě při posledním vpádu řeckém na bulharské území, neboť i tu se po čas vpádu celní čára pošinula za hranici státní. Z toho jasně vyplývá, že Bílsko v rozhodné době bylo sice za Česl. hranicí celní, nikoli ale za hranicí státní, nebo-li, že bylo sice v celní cizině, ale přes to přece

ještě v tuzemsku v státoprávním smyslu. Neboť za tuzemsko musilo býti považováno ve smyslu státního práva historických zemí každé místo, které bylo uvnitř tehdejších hranic Čech, Moravy a Slezska, tedy i celé tehdejší Těšínsko, i pokud bylo obsazeno Polskem, neboť, pokud mezinárodní akty, uznanými i Československem, nebyla část, Polskem obsazená, Polsku přiřknuta, potud nepominulo historické právo Československa na ní a právní hranice Čsl. státu zahrnovala i ji. Čsl. stát sám nebude a tudíž ani žádný čsl. úřad nesmí tvrditi, že Čsl. stát osoboval si státní moc nad Těšínským územím, obsazeným Polskem, neprávem, neboť nejen že by to odporovalo historické pravdě, nýbrž tajilo by v sobě také zjevný rozpor, neboť, znalo-li by se bylo Československo k tomu, že na území to práva nemá, že náleží Polsku, nebylo by bývalo třeba, aby Polsku bylo teprve zmíněným mezinárodním aktem přiřkováno, aktem to, jenž nebyl deklaratorní, nýbrž přímo konstitutivní povahy t. j., že teprv jím Polsko nesporného práva na území to nabylo a Československo pozbylo. Tím jest vyřízena otázka vl. nař. ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. Druhou je otázka vl. nař. ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n. Ani toto není překážkou žalobnímu nároku, neboť podmínky jeho, jak už odvolací soud zcela správně podotkl, chybí, neboť ani žalobkyně nebydla dne 26. února 1919 v Rakousku, ani měna není sporná. Konečně ani zákon ze dne 30. června 1922, čís. 207 sb. z. a n. (a prov. nař. ze dne 7. srpna 1922, čís. 264 sb. z. a n.) nezbraňuje žalobnímu nároku, neboť § 6 sice zmocňuje vládu, by prohlásila zákaz platů a jiných právních úkonů, směřujících k soukromoprávní úpravě pohledávky mezi věřiteli československými a cizími, a nařídil jich soupis, avšak pokud se tak ohledně Polska nestalo a vláda zákaz ten neprohlásila, jsou platy ty dovoleny. Ostatně není zjevno, zda pohledávka žalobkyně, která jest nepopřeně čsl. příslušnicí, bude spadatí pod tento zákon t. j. zda vláda u provedení §u 1 (2) zákona i takového věřitele pojme v »okruh věřitelů a dlužníků i pohledávek a závazků« do řízení vyrovnávacího zahrnutých t. j. budou-li čsl. státní příslušníci v cizině bydlící pokládáni za věřitele cizí, jež § 1 (1) výslovně předpokládá. Finanční ministerstvo ve výnosu ze dne 17. června 1924, č. j. 33.567/24 II A/4a adresovaném žalované ovšem pokládá placení pohledávky, o niž jde, v Kč za nepřipustné, avšak to proto, že má za to, že Bílsko dne 26. února 1919 (správně 1. dubna 1919) bylo mimo obvod republiky Čsl., kdežto správně bylo jen za celní čarou, a dále, že dle názoru jeho má tu místo § 6 zákona čís. 207/22. Jestliže však tyto předpoklady nedopadají, an prvý není dán a druhý aspoň ještě ne, nemůže ani úsudek z nich čerpaný dopadati. Směrodatným musí býti spíše hořejší sdělení ministerstva zahraničí, v jehož obor otázka, zda bylo či nebylo v rozhodný čas Bílsko v obvodu Čsl. republiky, spadá a výklad zákona, jenž v každém soudním sporu náleží soudům. Že by však citovaným výnosem bylo ministerstvo financí žalované přímo placení zakázalo, není správné, neboť výnos je dle svého tenoru pouze dobrým zdáním podaným na její dotaz. Co se konečně týče otázky, zda byla pohledávka k soupisu přihlášena, je sice ve spisech založena přihláška, ale poněvadž se o ní odpůrkyně věřitelky neprohlásila, ba ani není zřejmo, jak se příloha ta do spisů dostala, byl rozsudek odvolacího soudu doplněn příslušným dodatkem.